

Den säregna köttflugan *Nyctia halterata* (Panzer) funnen i Sverige

JENS RYDELL & THOMAS PAPE

Sommaren 2007 berikades Sverige med två hanar av en för landet ny köttfluga (familjen Sarcophagidae). Exemplaren insamlades av Jens Rydell (JR) på två lokaler i närheten av Trollhättan i Västergötland. Det första exemplaret fångades i den insektsrika ädel-lövskogen Nygårdspark (RN 6472776 1300201), som ingår i naturreservatet Hunnebergs sluttningar, den 20 maj kl. 11.30. Den lilla svarta flugan solade på ett lågt sittande blad i en glänta med vingarna utbredda på typiskt kött- och parasitflugemanér. Den tydligt mörkfärgade framkanten på vingarna antydde omedelbart att det rörde sig om något nytt och ovanligt. Det rådde växlande molnighet och temperaturen var 15 grader.

Det andra exemplaret fångades vid parkeringsplatsen till motionsområdet Slätthult (RN 6472770 1300200) strax söder om Trollhättan den 7 juli kl. 19.30. Även den här gången satt flugan och solade sig på ett lågt sittande blad, men lokalen var av en helt annan karaktär. Den bestod av kirskaål och brännässlor längs kanten av

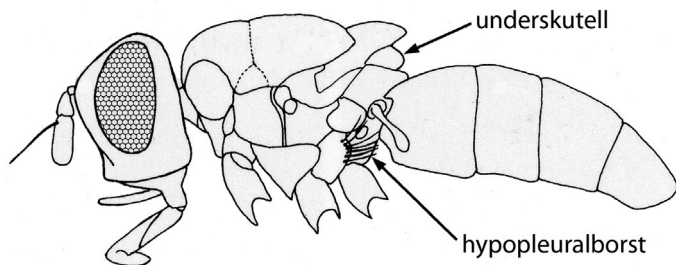
P-platsen, som låg på en igenvuxen åker med blandskog intill. Det var soligt, ca 15 grader och marken höll på att torka upp efter en regnskur.

JR bestämde preliminärt de båda flugorna till *Nyctia halterata* (Panzer) med hjälp av nycklarna i Pape (1987). De skickades senare till Thomas Pape (TP) i Köpenhamn som snabbt bekräftade bestämningen.

Utseende. *Nyctia halterata* är liten (kroppslängd 4–9 mm; de båda svenska fynden är 6 mm långa) och rätt slank. Den är blankt svart, nästan utan pudring, med långa borst på bakkroppen och röda ögon. Den saknar helt det för många köttflugor typiska gråsvarta schackmönstret på bakkroppen och liknar därför inte någon annan art i familjen. Däremot visar den åtminstone yttlig likhet med flera andra små svarta flugor i närbesläktade familjer som spyflugor (familjen Calliphoridae, t.ex. *Melanomya nana*), parasitflugor (familjen Tachinidae, t.ex. *Catharosia pygmaea*) och gråsuggeflugor (familjen

Det första svenska exemplaret av *Nyctia halterata*. Foto: Geert Brovad. Zoologisk Museum, Köpenhamn.

Köttflugor (*Sarcophagidae*) har liksom familjerna spyflugor (*Calliphoridae*), parasitflugor (*Tachinidae*) och gråsuggeflugor (*Rhinophoridae*) hypopleuralborst på mellankroppens sidor. Uppsvälld underskutell finns bara hos familjen parasitflugor.

Rhinophoridae, t.ex. *Paykullia brevicornis*). Man förvisar sig om att flugan tillhör någon av dessa fyra familjer genom att undersöka om det finns hypopleuralborst, en rad med långa borst mellan bakhöften och mellankroppens bakre andningsöppning. Sedan är *Nyctia halterata* ganska lätt att känna igen med hjälp av egenheter i vingarnas ribbmönster. Vingfältet r_{4+5} är vanligen öppet, en karaktär som dock kan variera en aning. Medialribban (M) är skarpt och nästan rätvinkligt böjd och har en tydlig gren från böjen rakt ut mot vingkanten. Den kraftigt mörkfärgade framkanten på vingarna är en annan bra karaktär som även syns tydligt i fält. Man bör dock notera att även en del andra små svarta flugor, exempelvis spyflugorna *Melanomya nana* och *Morinia melanoptera*, har mer eller mindre förmörkade vingar, dock inte med så tydligt förmörkade framkanter som hos *Nyctia halterata*. De stora, runda thoraxfjällen skiljer ut *N. halterata* inte bara från *M. nana* och *M. melanoptera* utan också från alla gråsuggeflugor, vilka har mindre och mer långsträckta thoraxfjäll. Avsaknaden av en kraftigt uppsvälld underskutell skiljer den också från så gott som alla parasitflugor.

Utbredning och ekologi. *Nyctia halterata* förekommer över större delen av Europa, inklusive Storbritannien, och i Nordafrika (Pape 1996). TP har observerat *N. halterata* i stort antal i Medelhavsområdet där den verkar vara mycket vanlig. I Fennoskandien är arten däremot aldrig påträffad tidigare, och de enda nordiska fynden förutom de här rapporterade är två exemplar från Fyn i Danmark (1981), som båda finns bevarade på Zoologiska Museet i Köpenhamn.

Som är fallet med många köttflugor är biologin hos *Nyctia halterata* mycket dåligt känd. Tidigare uppgifter

om att den skulle leva som parasitoid på skalbaggar (vivlar) av släktet *Lixus* har visat sig bygga på felbestämningar. Larverna lever istället som parasitoider på snäckor. Detta uppmärksammades först när Pape (1996) upptäckte att en mer än 150 år gammal beskrivning av en snäckparasiterande "gråsuggefluga" från Frankrike i själva verket handlade om *N. halterata*. Material från Kanarieöarna visar att även släktingen *Nyctia lugubris* i larvstadiet är parasitoid på snäckor (Pape, opublicerade data).

Nyctia halterata kan naturligtvis vara en förbisedd sällsynthet med lokal förekomst i Västergötland och på Fyn. Å andra sidan har flera skickliga flugsamlare varit aktiva i södra Sverige i flera decennier utan att stöta på arten. Det kan därför vara en rimlig gissning att *N. halterata* inte är förbisedd, utan istället en av många värmekrävande arter på spridning norrut. ■

Jens Rydell

E-post: jens.rydell@telia.com

Thomas Pape

Zoologisk Museum, Köpenhamns Universitet.

E-post: tpape@snm.ku.dk

Litteratur

- Pape, T. 1987. The Sarcophagidae (Diptera) of Fennoscandia and Denmark. Fauna Entomologica Scandinavica 19. E. J. Brill/Scandinavian Science Press Ltd., Leiden, 203 sid.
- Pape, T. 1996. Catalogue of the Sarcophagidae of the world (Insecta: Diptera). Memoirs of Entomology International 8, 1-558.